

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึงพืช “แก้วมังกร” (Dragon Fruit) คงไม่สามารถทราบแน่ชัดว่าเกิดครั้งแรกเมื่อใด แต่หากจะกล่าวถึงพืชชนิดนี้ในเชิงการค้าหรือคั้นตำรับการปลูกแก้วมังกรเพื่อรับประทานผล (ลูกแก้วมังกร) แล้วนั้น พืชชนิดนี้มีการปลูกมากในประเทศเวียดนาม โดยชาวเวียดนามปลูกพืชชนิดนี้มานานับ 100 ปีแล้ว และเข้าใจแล้วว่าแก้วมังกรนั้นแรกเริ่มไม่ใช่พืชที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในพื้นที่การเกษตรของประเทศเวียดนาม หากแต่ได้สายพันธุ์ครั้งแรกจากทวีปอเมริกา ต่อมาพืชชนิดนี้ได้ผ่านการคัดเลือกสายพันธุ์ที่เป็นการพัฒนาผลแก้วมังกรเพื่อเป็นผลไม้ส่งออกของชาวเวียดนาม

สำหรับประเทศไทย แก้วมังกรยังเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่ยังใหม่สำหรับคนทั่วไปและมีแนวโน้มการพัฒนาพืชชนิดนี้ให้เป็นที่รู้จักต่อเกษตรกร ผลจากการศึกษาเรื่องการพัฒนาพืชชนิดนี้เป็นพืชที่มีความเหมาะสมกับระบบนิเวศน์ทางการเกษตรเป็นอย่างดี

แก้วมังกรมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Hylocereus undatus* (Haw) มีต้นกำเนิดในแถบประเทศอเมริกากลาง และนำมาปลูกกันอย่างแพร่หลายในประเทศเวียดนาม เข้ามาปลูกในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดย ดร. สุรพงษ์ โกสิยะจินดา แก้วมังกรเป็นผลไม้ปลอดสารพิษ มีวิตามินอุดมด้วยแร่ธาตุและเส้นใยอาหาร สารเหนียวในเนื้อพวกกระบองเพชรกินได้ Complex polysaccharides มีคุณสมบัติช่วยในระบบขับถ่าย ช่วยควบน้ำหนักตัว บรรเทาอาการ โรคเบาหวาน ลดไขมัน คือ ไตรกรีเซอไรด์ และคอเลสเตอรอล ชนิดความหนาแน่นต่ำในเลือดได้ แก้วมังกรเป็นผลไม้เพื่อสุขภาพในปัจจุบันและอนาคต สามารถรับประทานได้ทุกเพศทุกวัย รับประทานทุกวันสุขภาพจะแข็งแรง เหมาะสมที่จะเป็นของขวัญในโอกาสสำคัญแด่คนที่เรารัก หรือแม้แต่การเป็นผลไม้มงคลในเทศกาลต่าง ๆ จัดไว้ในชุดอาหารว่างในงานเลี้ยงต่าง ๆ ก็เหมาะสมอย่างยิ่ง

ในด้านการค้า ข้อได้เปรียบของผลแก้วมังกรที่น่าสนใจ คือ สามารถเก็บรักษาไว้ได้โดยไม่เสียรูปทรงเป็นระยะเวลาจนถึง 20 วัน และในปัจจุบันนี้เริ่มมีการสนใจในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ จากแก้วมังกรมากขึ้น เช่น การทำแยม ทำสลัด และทำไอศกรีม เป็นต้น แก้วมังกรเป็นพืชที่น่าสนใจและมีแนวโน้มเป็นพืชเศรษฐกิจได้ (เอี่ยมขวัญ, 2543)

ระยะเวลาที่แก้วมังกรเป็นที่นิยมบริโภคในประเทศ และมีราคาแพง ทำให้มีพ่อค้า บางรายนำเข้า โดยการซื้อผลแก้วมังกรตกเกรด (ราคาถูก) จึงทำให้แก้วมังกรในตลาดมีราคาขาย ปลีกตกต่ำลงมาก รวมทั้งเป็นสินค้าที่ไม่มีคุณภาพที่ไม่ได้มาตรฐาน แต่ต่อมาเมื่อมีผลแก้วมังกรใน ประเทศออกจำหน่าย (พ.ศ. 2543) และมีขนาดผลที่มีคุณภาพ รสชาติอร่อยเป็นเอกลักษณ์ของ ตัวเอง จึงทำให้คนหันมาสนใจบริโภคแก้วมังกรที่ผลิตในประเทศมากขึ้น ดังนั้นแก้วมังกรจึงเป็น พืชเศรษฐกิจที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในอนาคตของเกษตรกรไทยที่จะช่วยสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน เป็นการพัฒนาศักยภาพของสินค้าภาคการเกษตรของไทยอีกตัวหนึ่ง

ดังนั้นการศึกษารูปแบบการผลิตและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของแก้วมังกรของเกษตรกรใน พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายซึ่งเป็นพื้นที่มีการขยายการผลิตแก้วมังกร และเป็นพืชที่เกษตรกร ให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้อาจเป็นข้อมูล แนวทางประกอบให้แก่ เกษตรกรที่สนใจ เช่นเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผล ซึ่งกำลังประสบปัญหาด้านราคา ปัจจัยการผลิตราคา แพง ทำให้เกษตรกรเสี่ยงกับการขาดทุนจากการผลิตไม้ผลที่มีอยู่เดิม เช่น ลำไย มะม่วง ลิ้นจี่ เป็นต้น ที่มีผลผลิตมากจนเกินความต้องการของตลาดเนื่องจากขาดการควบคุมการขยายพื้นที่การ ผลิต และกำลังการผลิตทำให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อบังคับให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก หรือ สามารถออกได้ตลอดทั้งปี เมื่อประสบปัญหาเกษตรกรจึงไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะเกษตรกรที่ ปลูกไม้ผลส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ดังนั้นการปลูกพืชอื่น ๆ ในลักษณะผสมผสานอาจ ช่วยให้เกษตรกรลดความเสี่ยงในส่วนนี้ได้ ผลการศึกษานี้จะช่วยเป็นแนวทางให้แก่เกษตรกรใน การเลือกปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ทดแทนหรือเสริมการปลูกไม้ผลเดิมของคน รวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลให้ แก่นักส่งเสริมการเกษตรและนักวิชาการเกษตรในการส่งเสริมเกษตรกรในการปลูกแก้วมังกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการผลิตและผลตอบแทนในการปลูกแก้วมังกร ในจังหวัดเชียงใหม่และ เชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการจำหน่ายแก้วมังกรในจังหวัด เชียงใหม่และเชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องนี้ทำให้ทราบถึง กระบวนการผลิต และผลตอบแทน ตลอดจน ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกแก้วมังกรในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและนักวิชาการเกษตร ในการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกแก้วมังกร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำ ไปประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมการผลิตในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อยู่ในขอบเขตของการศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกแก้วมังกรในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่และเชียงราย และเป็นการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกร รวมทั้งผลตอบแทน ทั้งหมดของเกษตรกรจากการปลูกแก้วมังกร

นิยามศัพท์

แก้วมังกร หมายถึง ผลไม้ชนิดหนึ่งที่จัดอยู่ในพวกกระบองเพชรประเภทเลื้อย มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกา และเอเชีย โดยเฉพาะประเทศเวียดนามและจีน (ฮ่องกง) เป็นพืชในวงศ์ Cactaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Hylocereus undatus* (Haw)

การผลิตแก้วมังกร หมายถึง กระบวนการผลิต ตลอดจนปัญหา อุปสรรคในการผลิต แก้วมังกรของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย เป็นการปลูกพืชชนิดเดียวหรือปลูกพืช แบบผสมผสานในพื้นที่ สามารถปฏิบัติดูแลรักษาให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ได้ตามมาตรฐานทั้งด้าน ของขนาด รูปทรง สีผิวรสชาติ และปริมาณของผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ทำการปลูกแก้วมังกรในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายที่ ปลูกตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป

ขนาดพื้นที่ผลิตแก้วมังกร หมายถึง จำนวนพื้นที่ผลิตแก้วมังกรของเกษตรกรคิดเป็นไร่ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ทั้งหมด เมื่อหักลบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ เกิดจากการผลิตแก้วมังกร ค่าใช้จ่ายจากการผลิตแก้วมังกรนั้นจะคิดเฉพาะต้นทุนผันแปรเท่านั้น

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการผลิตแก้วมังกร เช่น การเตรียมดิน ค่าท่อนพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช ถือเป็นต้นทุนผันแปรอย่างเดียว

ราคาของผลผลิต หมายถึง ราคาที่เกษตรกรได้รับจากการจำหน่ายแก้วมังกร

แหล่งข่าวสาร หมายถึง ที่มาของข้อมูล ความรู้ด้านวิชาการ ข่าวสารทางการเกษตร การผลิตแก้วมังกรของเกษตรกร

การจัดการด้านการผลิต หมายถึง การดูแลรักษา การให้น้ำ ให้ปุ๋ย การกำจัดศัตรูพืช ตั้งแต่ระยะก่อนออกดอกจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved